

ek

HA EGGER PETROL PONTÓZÓ

indig Gömbös Gyula... A Turulsozok adott nyilatkozata... A proklamacio... A kihangsulyoz... A Gömbös Gyulaval... A reformtorek...

Amire eddig csak furcsan hangzo kisdobokbol, gyanusan megfogalmazott korlevelekbol es bohonomikus hangzo megjegyzesekbol lehetett következtetni, az most minden ketsseget kizaro modon hivatalosan manifestalodott. Vaida Sandor es csoportja nyilvan leszogezte magat — legalabb is a kisebbségi kerdeest illetően — a fasiszta hitlerista elvek mellett. Bár az utobbi evek során tapasztalt következtetes megnyilatkozások révén el voltunk készülve Vaida Sandor ilyeniranyu metamorfózisára, mégis a megdöbbenés erejével es tragikumával hat a demokratikus eszmék egykori harcosának, az emberi szabadságjogok es a kisebbségek felszabadításáért folytatott küzdelem hajdani bajvivójának leplezetlen pályafutása, amellyel szembe fordul mindazzal, amit a multban szentnek es igaznak hirdettek.

Zürzavaros korunk beteg lelkének tipikus kiskiklása az a program, amelyet Vaida Sandor akar pártjára ráerőszakolni. Ezt a programot eddig csak azok az ötletszerűen alakult kispártok irták zászlajukra, amelyeknek egyetlen politikai bázisa a demagógia volt, az ugynevezett felelőtlen elemek, amelyek ugyan több-kevesebb kellemetlenséget okoztak a kormányoknak, de amelyeket igazán komolyszámú senkise nem vett. Románia politikai es szociális struktúráját figyelembe véve, gondolni sem lehetett rá, hogy e szélsőséges kispártok bármelyike belátható időn belül átvegye a hatalmat az országban. A kormányképes, vagy a kormányképességért küzdő pártok óvatosan igyekeztek programjukból ezeket a követeléseket mellőzni. Még a szélsőséges nacionalizmus leghivatottabb apostola, Goga Octavian sem ment el odáig, hogy ilyenirányu elgondolásait pártprogrammá sürdítse es kodifikálja.

Vaida Sandor most egy merész lendülettel egyszerűen kisajátította a szélsőséges pártok programját, sőt a cuzisták es vasgárdisták követeléseit még radikálisabban formulázta meg, amennyiben ezeknek főleg antiszemita tendenciáit egy általános kisebbség-ellenes támadássá szélesítette. Nyilván ezzel akarta kormányképesé tenni az eddig lenézett elveket.

Taza postaképlátte in num. No. 224713/929.

Szerkesztő és főszerkesztő: Disztér 2., I. em.

10. Telefon: 9-77. Előfizetési ár: Havonta 110, negyedévre 400, egészévre 1200. Földre: Havonta 2, negyedévre 12, egészévre 20 dollár. Hirdetések díjazás szerint. Az „UJ KELET” az erdélyi es bányási zsidóság egyetlen politikai napilapja. Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Dr. Rámásetter Róbert

BUDAPEST

KELET

ZSIDÓPOLITIKAI NAPILAP

Bérmentetlen leveleket nem fogadjunk el. — Kéziratok megőrzését es visszakiadását nem vállaljuk. Főszerkesztő dr. Maniu Ernő. Felelős szerkesztő Jásztor Ferenc. Bucaresti szerkesztő Házszegi Ernő, Strada Matei Mile 2.
Kedd, 1935. február 5.
5695. EV. ADAR 2. XVIII. ÉVF. 28. SZÁM.

Vaida Sándor a fajvédelem porondján

Irta: Marton Ernő

Az a program, amelyet Vaida terjesztett a nemzeti parasztpárt végrehajtó bizottsága elé, radikalizmusában messze túlszárnyalja a hitlerista Németország fajvédelmi törvényeit. Ezt a programot Vaida a „töle megszokott bohomiával „numerus valachicusnak” nevezi, jelezni akarván ezzel, hogy javaslati csak a románság védelmét kívánják szolgálni. Nekünk igazán mindegy, hogy a numerus clauzus, vagy a numerus valachicus jelszavával akarnak megfosztani bennünket egzisztenciánktól es életlehetőségeinktől.

Vaida javaslati arányosítást követelnek a többségi es kisebbségi lakosság között a kulturális es gazdasági élet minden vonalán. A numerus valachicus már a középiskolában kezdődne, vagyis már a középiskolában pontosan ellenőriznék, nehogy egyetlen kisebbségi tanulóval több ülheszen be az iskola padjaiba, mint amennyi az illető kisebbséget számarányánál fogva megilleti. Hitler meglegedett azzal, hogy a főiskolákon vezette be ezt az arányosítást, Vaidának azonban ez kevés. Vaida már egész zsenge korban kívánja elvenni a kisebbségi ifjaktól a tanulás lehetőségét, mert ki tudja, ha már egyszer leértécséget a számfelületi kisebbségi ifju, nem-e jut eszébe mégis tovább folytatni külföldön egyetemi tanulmányait es ezáltal felborulna a mindenható es egyedül boldogító számarány. Ugyanígyan kérelmekkel szigorúsággal kívánja eljárni Vaida a gazdasági életben is. Az ő elképzelése szerint a román államnak pontosan kell vigyáznia arra, hogy hány román es hány magyar suszter van az országban, hány román es hány zsidó fűszerkereskedő s ha ugy találnának, hogy egy magyar suszterrel, vagy egy zsidó fűszerrel mégis több volna, mint amennyit a mindenható számarány előír, ugy ki vele, ennek a szerencsétlenségnek nincsen már meg az élethez való joga.

Ehhez a nagykoncepciójú fajvédelemhez képest a hitlerizmus csakugyan szelid bárányka. A gazdasági életet Hitler az első pillanattól kezdve kivonta a Gleichschaltung malomkövei közül es a hivatalosan támogatott felelőtlen elemek kilengéseitől eltekintve, a németországi zsidók ténylegesen tovább folytatják a kereskedelmi es ipari pályákon kenyérkereső munkájukat. A hitleri törvényhozás a jövő tekintetében sem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amelyek a gazdasági életben ezt az arányosítást kikényszeríték.

Vaida tehát arányosítást követel az egész vonalon. Vajjon csinálna gondolja az arányosítást? Vajjon csakugyan azt akarja, hogy a kisebbségek, amelyek az ország lakosságának majdnem egyharmadát teszik ki, a köz- es magánélet minden ágában arányosan vegyék ki részüket? Vajjon a Vaida új elképzelése szerint kialakuló román államban a köztisztviselők egyharmad része kisebbségekből fog rekrutálódni? Es a hadsereg tisztikarának, a tanári karnak, a prefektusoknak, a képviselőknek, szenátoroknak es minisztereknek egyharmad része szintén kisebbségi lesz? Es hajlandó-e Vaida a zsidóság részére számarányának megfelelő földet kiutalni Románia

aldott talajából, hogy az arányosítás ezen a téren is keresztülvihető legyen?

Mert, ha nem így gondolja Vaida az arányosítást es az általa feltalált numerus valachicust, hanem csak azt akarja, hogy azokról a pályákról, ahol a kisebbségek relatív es látszólagos túltengésben vannak, sürgősen vonuljanak le, ugy ez azt jelenti, hogy a kisebbségi lakosság jelentős részét egyszerűen kitessékeli az országból, vagy pedig éhhalálnak teszi ki őket. Mert, ha a számfelületi magyar susztert, vagy zsidó fűszerest nem helyezi el a mezőgazdaságban, vagy a hadseregben, vagy a közhivatalnok karnál, akkor, ugyan mihez kezdjen a szerencsétlen pária?

Ennek a koncepciónak abszurditása, anti-szociális es anti-demokratikus volta annyira szembeötöl, hogy önkénytelenül felvetődik bennünk a kérdés: mi indította az egyébként józan es fölöttébb reálpolitikus Vaidát ennek az irreális programnak a kisajátítására? Annál jogosultabb ez a kérdés, mert Vaidáról köztudomásu, hogy érzelmi-eg nem ellensége a kisebbségeknek, még a zsidóságnak sem, egyéni megnyilatkozásaiban sok szimpátiát áru el kisebbségi emberekkel es törekvésekkel szemben, ahol tud segít, bajba jutott kisebbségi embereken es ezt a magatartását az utolsó napokig nem változtatta meg. Mi lehetett a közvetlen ok, hogy ezt a politikai saltó mortalét megtette?

Azt hisszük, hogy ebben a kérdésben Vaidát nem annyira az érzelmi es elvi, mint inkább a taktikai szempontok vezetik. Vaida ezekkel a javaslatokkal a harzaitoz, a tömeghez szólótt es azokra a nacionalista szenvedélyekre apellált, amelyeket az utóbbi időben oly következetességgel korba csolnak fel. Az árral akar uszni es a most kedvezőnek vélt hullámokba kíván belekapaszkodni. Vaida ennél a pontnál a hatalmi es taktikai szempontokat fölébe helyezi a józan reálpolitikai es ami még súlyosabb: az igaz emberiségi elveknek. Szembehelyezkedett egész multjával es egyéniségével. Szembehelyezkedett az ideállal es a harccal, amely eddigi életét betöltötte.

Es szerencsére szembehelyezkedett saját pártjával is. Amint a nemzeti parasztpárt most folyó tanácskozásairól kiadott jelentésekből kitűnik, a párt valamennyi számottevő egyénisége az elképzelhető legnagyobb határozottsággal es élességgel helyezkedett szembe Vaida javaslatival. Egyenesen felemelő érzés a jelentésnek azt a részét olvasni, amikor a párt legmarkánsabb vezetői sorra állottak fel es szenvedélyes szavakkal utasították vissza Vaida javaslatait. Andrei volt közoktatásügyi alminiszter egyenesen lelkiismereti kérdést csinált abból, vajjon tagja maradhat-e továbbra is egy olyan pártnak, ahol ilyen javaslat egyáltalán szönyegre kerülhet. Ralea, Pasca es Radulescu Motru egyetemi tanárok a tudomány nemzetközisége es az iskola szentsége nevében tiltakoztak a javaslat ellen.

Es egyenesen megható volt, amint Maniu valóságos bibliikus szavakkal emlékeztette Vaidát a közös harcban eltöltött multra.

„Mi itt mindnyájan — mondotta Maniu — abból a társadalmi rétegből származunk, amely a demokráciának köszönheti felemelkedését. Ha nem lett volna demokrácia, a román nép éppen ugy idegen földön húzná az igát, mint abban az időben, amikor én es Vaida testvérem az erdélyi románság nemzetiségi harcában a demokrácia nevében követeltük jogainkat.” Még mélyebb igazságot hangoztatott Maniu, amikor kijelentette: „Nem mehetünk Európa elé ilyen programmal es nem vállalhatjuk ezeket a követeléseket, amelyek világszerio kompromittált antiszemita agitátorok követeléselei.”

A nemzeti parasztpárt végrehajtó-bizottsága elvetette Vaida javaslatait. Ezzel a határozattal a párt ismét megtalálta régi önmagát es ismét magasra emelte azt a zászlót, amelynek jegye alatt született es nőtt nagygyá. Vaida Sandor pedig — azt hisszük — elkövette élete legnagyobb politikai hibáját es egy efemer taktikai szempont kedvéért feláldozta egész harcos multját es igazi politikai egyéniségét. Az ilyen hibák végzetesek lehetnek a politikusra es a pártra egyaránt.

A Vaida által beterjesztett javaslatok azonban harsány figyelmeztetést jelentenek a zsidóság felé is. A zsidóságnak tudnia kell es számolnia kell a ténnyel, hogy ma már nemcsak a szélsőséges es felelőtlen elemek, a rendbontó pártok követelik a kisebbségek jogtalan es igazságtalan visszaszorítását minden vonalon, hanem olyan kormányképes pártvezérek is, akiknek jelentős szerepük volt es talán jelentős szerepük lesz még az ország irányításában. A zsidóságnak tudnia kell, hogy ha Vaida most szóbanforgó javaslati általánosságban az összes kisebbségek ellen szól, azok a zsidóság sajátosságai elhelyezkedésénél fogva elsősorban bennünket sújtanak es az első áldozatok mi leszünk. A romániai zsidóságnak mindezt tudnia kell es fel kell készülnie a harcra, mert legelőször emberi es népi jogaink forognak veszélyben. Nyitott szemekkel kell jövőnk elé néznünk, ne hogy késő legyen, mire felébredünk.

Pop Valért, az új igazságügyminisztert ünnepelték a kamarában

Bucuresti, február 4. A kamara mai ülésén a többség lelkes tapsokkal fogadta a most kinevezett Pop Valer igazságügyminisztert. Dr. Angelescu jelentette be a kamarának Anton-sz. umak pénzügy- es Pop Valérnak igazságügyminiszterre való kinevezését.

Ezután Pamfil Seicaru emelkedik szólasra es válaszolt a Skoda-kérdésben elhangzott miniszteri nyilatkozatra, amelyet a napokban Sassu tett a kamarában Tatarcsu nevében. Pamfil Seicaru elmondotta, hogy a kormány tárgyalásban van a Skoda-céggel, ugyanakkor amidőn a nemzeti parasztpárti kormány alatt megkötött szerződés körül évek óta szörnyű viharok kavargtak. A kormány azt állítja, hogy a most kötendő szerződés kedvezőbb lesz, mint az előző volt. Fiala, a Skoda-cég vezérigazgatója már Bucurestiben van, ami azt jelenti, hogy a szerződés aláírása sürgősen megtörténik.

Különösnek tartja, hogy a Skoda-céggel megkötik a szerződést, holott a Bentoiu-jelentést még nem is terjesztették a parlament elé. Kérdeti, hogy ez még a skoda-szerződés aláírása előtt megtörténjék

EMIL LUDWIG:

HINDENBURG UTJA A CSÁSZARTÓL HITLERIG

XI.

A Herren klub akcióba lép:
a hathónapos Papen-kormány

A szigeten, amelyre végső mentőként igyekeztek a német nagyipar „kapitányai”, a Herren-klub virágzott. Száz ura a természetnek, vagy talán háromszáz is lehetett, feltétlenül elegáns és mindenestre kegyelmes urnak szólítandó lovag verődött össze az utolsó évben, hogy „a vörös áradatot lefékezzék”. Felülről nézve úgy hatottak, mint a párizsi opera egy régi dekorációjának figurái, — de felülről senkinek nem láthatta őket. Junkerek, tábornokok és német-iparosok, a régi istenek, a német háború és béke urai megpróbálták a berlini Voststrasse szeliden megvilágított helyiségeiben bőséges vacsora után, paradicsomi kényelmet nyújtó klub-fotolyókban megoldást kersni a kérdésre; hogyan lehetne az áradatot felfogni, erővé átváltoztatni és ezt az erőt földjeikre, kaszárnyáikba és gyáraikba tovább vezetni.

Az eset nehezebbnek látszott, mint az azelelti. Akkor, tizenkét esztendővel előbb, amikor a köztársaság bizottságai lassan neki kecmeregtek a gazdaság kulcsaibanak szocializálásához, az iparosok és junkerek kedvező helyzetben voltak. Az infláció segítségével megszabadultak a junkerek jelzálog-tartozásaiktól, a tábornokok a polgári konkurenciától, mert az emberek belefáradtak az uniformisba és a köztársaságnak oly kevés öröme tellett abban, hogy a császár utódja lehetett, hogy végül is nem kívánt Krupp utódja is lenni. A ve-

reségtől tehát csak hasznót húzott az uraknak mindhárom kategóriája. A mérsékelt munkások a legbiztosabb védelmet nyújtották radikális testvéreikkel szemben. És a nemzeti védszervezetek eléggé jól használhatók voltak az uccán, hogy hatásosan demonstráljanak a rossz béke és a gonosz munkás ellen.

Etetni a vadállatokat, anélkül,
hogyan felfalnák az etetőket

Hitler csapatai veszedelmesebbnek tünnek. Amikor ezek az urak a klub ablakából, vagy gépkocsijuk ablakán át a rohamcsapatok energikus lépteit figyelték, sohasem tudták pontosan felismerni, hogy ezek a csapatok nacionalisták-e, vagy inkább szocialisták, annál is inkább, minthogy a párt neve is kétértelmű volt. Minél határozottabban léptek fel velük szemben a kormányok, annál erősebben duzzadtak meg a nemzeti szocialisták sorai; és a kormányzásban tapasztalt vén rókák, mint aminők a Herren klub tagjai voltak, rájöttek arra, hogy az SA-t törvényesíteni kell, már csak azért is, mert Führerjük ugyancsak a legalitást prédikálja. Mindenesetre sok vadállat is volt közöttük, amelyektől tartani kellett, hogy bajt csinálnak, ha szelidíteni próbálják őket. A feladat az volt tehát: enni adni nekik anélkül, hogy felfalnák az etetőket.

Az „Urak Klubja” befonja a „gazda” láát

Egyes urak ezért poker-parti között azt javasolták, hogy Hitlert válasszák el csapataitól, üssék lovagga s azután, mint egy szabad kormány miniszterét, csillapítsák le, mint ahogyan az a régmúlt idők néhány forradalmárával történt. A kérdés az volt, hogy megelégszik-e Hitler ezzel? S ha igen, mi lesz a csapataival? A tábornokok nem voltak hajlandók őket a Reichswehrbe befogadni. A junkerek, akik a legkevésbé bíztak a barna színben, éppen ellenkezőleg, igyekeztek mozgósítani a tábornokokat a törvénytelen hadsereg ellen s azt tanácsolták, Thissenek és barátainak, hogy óvatossá tartsák meg Hitlert milliós váltóit, amelyek éppoly mértéklenül felduzzadtak, mint a Reichswehr anélkül, hogy valaki tudta volna, ki fogja majd azokat megfizetni.

Csak, hogy ezek a klub-kombinációk a gazda meghallgatása nélkül születtek meg. Mert ha nem akartak éppen forradalmat csinálni, úgy mint bármely kormányformához, a diktatúrához is szükség volt az aláírására az egyetlen tényezőnek, mely ebben az általános anarchiában az államhatalmat még képviselte. Eppen mert az alkotmány és az esküje ellenére a maga egyéni autoritásával kormányozott Hindenburg, mert a Reichstag, mint jogi tényező ki lett kapcsolva az állam életéből, a birodalom elnökét, mint hatalmi tényezőt, nem lehetett megkerülni. Egyesek arra gondoltak, hogy felélesztik a Reichstagot és ezzel egy második kártyát is szereznek a játékhoz. Az állam élén álló aggyastán megközelíthetetlen volt, korlátlan és emellett kiszámíthatatlan. Valamennyien igyekeztek tehát a fia felől biztosítani magukat a Herren klubot tulajdonképpen azért alapították, hogy Oszkárt feltűnés nélkül a nemzet született vezetői közé hozzák. Schleicher tábornok, mint Oszkár von Hindenburg barátja és a Reichswehr ura, a legnagyobb hatalmat képviselte a klubban és az utamban is mert a klub azonosította magát az államhatalommal. Valószínűleg Schleicher

volt a legokosabb is az urak között. Kevésbé okos volt egy von Papen nevű ur, akire azonban nagy szerep hárult a Herren klubban. Bizonytalan koru lovag, minden tekintetben könnyű fajsúlyu ember, tehát urtovas. Minden nyeregben egyenesen ül, katolikus, de nem tulajdonos. Gazdag házasság révén kapcsolatai voltak a saarvidéki nehéziparral és feleségének franciás neve a Comité des Forges-al való rokonságra emlékeztet. Hitének és pénzének nemzetköziége folytán Papen hivatalra érezte magát arra, hogy a közvetítő szerepet játssza a két nép között, amelynek fegyverkovácsai békeidőben tulajdonképpen jobban kerestek, mint a háborúban. Szolgálatát tehát a német-francia megegyezés ügyének ajánlotta fel s azon lovagok közé tartozott, akik bankettező tárgyalásaikkal a Rajna mindkét partján bizalmatlanságot keltettek a szellemi vezérek között. Cavallerosan simulékony volt, éppoly kevésbé hü, mint értelmes, ezzel szemben egy hamis őszinteség nyilatkozott meg benne, mint hogy az ilyen természetek a régi kulturák talaján virágoznak, Amerikában Papen lehetetlen tette magát. Nem, mert a háborúban kémkedett — elvégre ezért volt tanácsosa az egyik követségnek, hanem mert butának tartotta az amerikaiakat, holott ezek, mint gangster-világ ismerői a legkevésbé sem könnyen csapathatók be. Amikor mindaz, amit odaát csinált, mint hidak és vasutak felrobbantása, egy igazi urlovas, könnyelműség folytán kiderült, mert a megvesztegetéseiről tanuskodó csekk-könyvet aktatáskájában felejtette és e csekk-könyv közzététele folytán a németeknek rendkívül sokat ártott — lakmározásának helyreállítására a törökökhöz küldték, a jeruzsálemi frontra, ahol egy másik aktatáskát felejtett lakásában és egy másik kellemtelenség előidézője lett. Az ilyen katonákat Ludendorff felelősségre szokta vonni. Minthogy azonban erre már késő volt, Papen bevázaltatta magát a porosz or-

szággyűlésbe, ahol észrevétlenül eltűnt volna, ha szénbányáinak hozadékával meg nem vásárolja a Germániát, a centrum lapját, hogy a pártot jobbra tolja el.

Papen két csatlósa

Ebben a hatalmi pozícióban pártja gyűlölte. Minthogy mindig a legujabb nemzeti viseletet szerette hordani, egyedül szavazott pártjában a Young-tervezet ellen, tehát hevesebb ellenzője volt a köztársaságnak, mint maga Hindenburg, ugyanakkor, midőn a szocialista Braun-kormánytól ige kezett magát Poroszország müncheni követévé kinevezetni. Válaszképpen Braun megszüntette ezt a méltóságot. A gondolkodásban két barátja segített Papennek: Humann kapitány, aki még a sztambuli német követségen a szerály-levegőjéből hozta magával az intrikára való hajlamait — és Edgar Jung, filozófus és zavaros idealista, aki konzervatív forradalomról álmodott és az új Németországról vallott szenvedélyes érzéseit egy nehezen olvasható, nehezen érthető stílusba sűrítette. Miután egyik sem volt eléggé junker, vagy népvészér ahhoz, hogy maga jusson hatalomra, Humann kapitány a maga ravasszágát, a másik az állam elméleteit pumpálta Papen léggömbjébe, hogy ez repülhessen.

Papen elbűvöli Hindenburgot

A Herren klub urai a politikát ebben a katólikus korszakban is sakkjáték gyanánt fogták fel, és ha a helyzet felől érdeklődött valaki, úgy legszívesebben a sakktablán adtak magyarázatot, mutatva, hogy milyen huzásokra készülnek a lóval, vagy a futárral. Minthogy Papen lovagló művészete ismertebb volt a klubban, mint háborus szerepének csödjé, a fiatalabb Reichswehr tiszték a finomabb diplomatát látták benne, a diplomaták pedig a született tábornokot. Schleicher tábornok mindenesetre elhatározta, hogy Papent hatalomra hozza, mert éppen annyira taksálta, amennyi elegendő volt ahhoz, hogy továbbra is az ő befolyása érvényesüljön. Az ifjabbik

Hindenburg összehozta ezután az öreggel. Régi mesékben fordulnak elő barlanglakó óriások, amelyeknek tetszenek a kis, behizelgő figurák, melyek ugrálnak, szaladnak, csevegnek, nevetnek egyre derűsebben és szolgálatkészebben, mindig úrrásra készen állnak, hogy fát hozzanak, vagy a levest megkavarják, vagy orozva elbuktassanak egy koboldot. Papen lebilincselte Hindenburgot s minthogy tiszt volt, tudott egyet és mást elbeszélni a marsallnak harci emlékeiről, gazdag volt és tétőtől-talpig lovag, nem égő szemű és missziós gondolatokkal telített katolikus, mint Brüning volt, hanem csak annyira hívő, hogy azt észre sem lehetett venni — Hindenburg nem habozott soká, hogy ezt a légszerű lényt használja fel akaratának keresztül vitelére. Oszkár és Schleicher egyaránt ezt tanácsolták s egyébként is megígérték, hogy hozza magával a centrumot és Hitlert visszavezeti misztikus hercegi álmaiból a pártok valóság világába. Soha még német kancellár nem volt oly ismeretlen a nép előtt, mint von Papen ur, akit tulajdonképpen csak az általa becsapott amerikaiak ismertek. De soha még miniszter nem ismerte fel oly élesen a szerepet, amely rá vár, mint ő. Mert a Brüning-kormány utolsó napjaiban egy párizsi barátjának ezt írta leveleiben: „Aprés Brüning vient le Chaos.” A kaosz, az volt ő maga.

A hathónapos Papen-kormány

Bár Hindenburg már Brüning alatt is alkotmány nélkül kormányozott, Papen volt az első kancellár, akit teljesen a Reichstag megkerülésével nevezett ki, ahogy az ő Vilmos elődje szokta tenni. Nem volt csoda, hogy Papen, aki kizárólag az öreg ur kegyeinek köszönhetően pozícióját, csupa olyan minisztert vezetett eléje, akik megfeleltek az elnöknek: A Herren klub tagjai, jócsaládból való emberek, Schleicher tábornok, egy pár feudális báró és gróf és egyetlen egy polgár, aki a szigorúan lojális vegyiparból került ki. Ha valaki tréfából érdeklődött volna a Papen-kormány paramenti helyzetéről, kiderült volna, hogy a szervezeteknek talán öt százalékára számíthat teljes bizonyossággal. A centrum amelynek „hozatalát” Papen megígérték brüsszli módon helyezkedett szembe vele. Még nem felejtette el Brüningnek, vezérének gyalázatos elbocsátását, amellyel Hindenburg megsértette a centrumot anélkül, hogy Papen kinevezésével megtisztelte volna. 1932. júniusától decemberig a 48. szakasz alapján Papen kormányozott. Ezt a szakaszt, amely a parlament nélkül való kormányzásra feljogosította, mint valami nemes követ, kitepte az alkotmányból, és egyre zavartalanabban csillogtatta a napon, míg a diadémtól többi részei az ő nagy lábaitól a mélységbe gurultak és ott végtelenségig elütköztek.

SELECT MOZGO **AZ ÁLARCOS CSODA** SELECT MOZGO
szencziós kalandor- és sportfilm, főszerepekben: DICKIE MOORE a négyéves csodagyermek, LEO CARILLO és THELMA TODD.

Az Egyesült Államok nem respektálták
a Szovjet-Oroszországnak nyújtandó kölcsönre
vonatkozó megállapodásokat

Litvinov nyilatkozata Amerika és Szovjet-Oroszország viszonyáról

Moszkva, február 4. (Rador.) Litvinov tegnap a sajtó útján válaszolt Hull amerikai miniszter nyilatkozatára, amelyet az amerikai-orosz tárgyalásokról mondott. A külügyi népbiztos kijelentette, hogy a kölcsönös amerikai-orosz pénzügyi követeléseket szabályozó egyezmény alapfeltételait ő és Roosenvelt elnök most egy éve személyesen fektették le, mikor is leszögezték, hogy az orosz kormány csak abban az esetben tárgyal a régi orosz adósságokról, ha a szovjetek ellenköveteléseit elismerik és pénzügyi segílyt adnak. Sajnos azonban a kölcsönre vonatkozó megállapodásunkat utólag nem respektálták az Egyesült Államok és így a tárgyalások nem hozták meg a kívánt eredményt. Azonban ennek nem szabad kihatással lennie a két ország ka-

csolataira, annál is inkább, mert ugy az Egyesült államokat, mint a Szovjeteket és a többi békét akaró országokat most rendkívül fontos problémák foglalkoztatják.

— Zsidó kolonizáció Ekvadorban? Párizsból jelentik: A zsidó emigrációs mozgalom illetékes köreiben tudni vélik, hogy egy magáncsoportnak, mely nagyszabású kolonizációt szándékozik megindítani Ekvadorban, sikerült megállapodást kötnie az ottani kormánnyal, melynek értelmében koncessziót kapnak egy 485.000 hektáros területre mezőgazdasági és ipari telepítés céljából. A zsidó telepesek honosítása tekintetében is kedvező megvegyezés jött létre. Tekintve, hogy az ekvadori kormány nem erősítette meg a hirt, fentartással kell azt fogadnunk.

Vai
bizo
nume
deHatigan Emil,
klauzusz ja

Maniu Va

Bucaresti, február 4.
párt központi végrehajtó
folytatta a pártprogram
közoktatási programi p
Vaida-Voevod is, aki
olyan kiegészítést jav
tervezetnek, amely egy
numerus clausus bevez
iskolákba és az egy-
Vaida javaslatát a pá
rendkívüli feltűnést kelte
kább, mert a program
Vaida és csoportja má
tokkal hozzájárult. Ezek
merus clausus, vagy m
dák megfogalmazták:
cus” nem szerepelt. A
megnyitása előtt terje
hogy Vaida pótiólag jav
tani és a pártvezetőség
ciók is történtek, hogy s
stól Vaidát eltérítették.
Vaida irásban nyújtotta
ket a kulturális és szoc
a másikat pedig a gazda
Elsőbbiben

az iskolákra vonatkozó
cus követelése szerepe
ban a gazdasági, pénz
szabadfoglalkozási ág
tenő numerus clausus
programba való beille
Vaida a javaslatát el
ciális és kulturális
ahol Lupu elnököt. Itt
ta és Petre Andrei iasi
Vaida javaslatát ellen fo
hangsúlyozták, hogy ez
mokratikus elvek megse
fogadható el humanitás
mert

senkitől sem tagadhat
tuljon, amikor tan
A konstruktív nacionaliz
osztály felemelését céloz
igazi többségének oszt
nemzeti energiájának en
Ebben az értelemben
dr Lupu is és

a bizottság elvetette.
A javaslat elvetése d
rehajtóbizottság ülésén
lalt. Lupu nem volt jel
Petre Andrei terjesztet
közoktatási programot,
Vaida javaslatát elvete

Vaida numerus
vonalon

Ezután Vaida szólalt
ta, hogy
javaslatának célja, h
valachius, respektál
szerzett jogait, de a
ba, ipar és kereskede
kozásu pályákra is es
ban legyenek becsát
mán és a kisebbségi
nyának hü k

A volt miniszterelnök
ha az állam nem fog
jósántából, úgy kény
mind hatalmasabb

Vaida megindító kép
lenségnek és tájékoza
az ifjuság vergődik. C
glának megfelelő fel
meg az állam azt az
nem rendelkezik.

Vaida javaslatát me

Vaida a párt végrehajtó-bizottsága elé terjesztette numerusz klauzusz javaslatát — de a bizottság elvetette

Hajegan Emil, Voicu Nitescu, Man Ielkész és Popa Adam, Vaida általános numerusz klauzusz javaslata mellett. Lupu és a párt jasi egyetemi tanárai a kisebbségek védelmére keltek

Maniu Vaida javaslata ellen fordult, de Vaida a párt kongresszusáig viszi javaslatát

Bucuresti, február 4. A nemzeti parasztpárt központi végrehajtó bizottsága tegnap folytatta a pártprogram megvitátását. A közoktatási program pontjainál felszólalt Vaida-Voevod is, aki olyan kiegészítést javasolta az eredeti tervezetnek, amely egyértelmű lenne a numerus clausus bevezetésével a középiskolákba és az egyetemi oktatásba.

Vaida javaslatai a pártvezetőségi ülésen rendkívüli feltűnést keltettek, annál is inkább, mert a programalkotó munkához Vaida és csoportja már bizonyos javaslatokkal hozzájárult. Ezekben azonban a numerus clausus, vagy mint ahogy azt Vaidák megfogalmazták: „a numerus valachicus” nem szerepelt. A pártvezetőségi ülés megnyitása előtt terjedt el a híre annak, hogy Vaida pótírási javaslatot fog benyújtani és a pártvezetőség részéről intervenciók is történtek, hogy a javaslat benyújtásától Vaidát eltérítsék. Mindezek ellenére Vaida írásban nyújtotta be javaslatait: egyike a kulturális és szociális albizottsághoz, a másikat pedig a gazdasági albizottsághoz. Előbbiben

az iskolákra vonatkozó numerus valachicus követelése szerepel, míg a másikban a gazdasági, pénzügyi élet és a szabadfoglalkozási ágakra is kiterjesztendő numerus clausus elvének a pártprogramba való beillesztését kérte. Vaida a javaslatát először a párt szociális és kulturbizottságában terjesztette elő, ahol Lupu elnökölt. Itt Orcea, Ralea, Hudita és Petre Andrei jasi egyetemi tanárok Vaida javaslata ellen foglalt állást és kihangsúlyozták, hogy ez a javaslat a demokratikus elvek megsértése lenne és nem fogadható el humanitás szempontjából sem, mert

senkitől sem tagadható meg, hogy tanuljon, amikor tanulni akar. A konstruktív nacionalizmus csak a paraszti osztály felemelését célozza, amely az ország igazi többségének osztálya és az ország nemzeti energiájának erőforrása.

Ebben az értelemben beszélt az elnökölő Lupu is és

a bizottság elvetette Vaida indítványát. A javaslat elvetése dacára tegnap a végrehajtóbizottság ülésén Vaida ismét felszólalt. Lupu nem volt jelen és távollétében Petre Andrei terjesztette a plénum elé a közoktatási programot, megjegyezve, hogy Vaida javaslatait elvetették.

Vaida numerus clausust akar minden vonalon. Ezután Vaida szólalt fel, aki hangsúlyozta, hogy

javaslatának célja, hogy a „numerus valachicus”, respektálja a kisebbségek szerzett jogait, de a jövőben az iskolákba, ipar és kereskedelmi és szabadfoglalkozási pályákra is csak abban az arányban legyenek becsúszthatók, amely a román és a kisebbségi lakosság számarányának hű kifejezője.

A volt miniszterelnök hangsúlyozta, hogy ha az állam nem fogja ezt megtenni saját jószántából, úgy kényseritene fogja erre a mind hatalmasabb nacionalista irányzat nyomása.

Vaida megindító kérést festette a reménytelenségnek és tájékozatlanságnak, amelyben az ifjúság vergődik. Csak a generáció energiájának megfelelő felhasználásával szerzi meg az állam azt az életert, amellyel ma nem rendelkezik.

Vaida javaslata mellett Voicu Nitescu,

Hajegan Emil, Man Ielkész és Popa Adam szóltak fel,

míg ellene Radulescu-Motu, Raducanu Hudita és Ralea egyetemi tanárok beszéltek.

Az egyetemi tanárok a numerus clausus ellen

Petre Andrei, akit a Lupu elnökle alatt ülésezett albizottság a javaslat előadójának jelölt ki, a numerus valachicus-ra vonatkozó javaslatok tárgyilagos ismertetése után igen vehemens módon kelt ki azok ellen.

— Lelkiismereti kérdést kell csinálni abból — jelentette ki emelt hangon a volt közoktatásiügyi miniszter, — hogy továbbra is tagjai maradhatunk-e egy olyan pártnak, amelyben egy ilyen javaslat egyáltalán szerepre kerülhet.

A plénum többsége Petre Andrei szavai tapshivarral fogadta, majd Ralea egyetemi tanár hasonló szellemű beszédben mutatott rá, hogy ez a javaslat a romániai demokráciának az utolsó tördőfőst jelentheti.

Még a fajtvedő Németországban is megmaradt a zsidóság számára a közművelődés joga és a „numerus germanicus” csak a közhivatalokra vonatkozik.

Más szavakban ugyanezt fejezte ki Ghelmedeanu volt földművelésügyi államtitkár.

A tudomány nemzetközisége és az iskola szentsége

Pasca egyetemi tanár a tudomány nemzetköziségének nevében utasítja el a javaslatot, míg Ghita Pop a nemzeti és kulturális élet tragédiájának minősíti a javaslatot. Radulescu Motru egyet. tanár, akad. tag, rövid, de határozott beszédében azt kéri, hogy a javaslatot vegyék le a napirendről. A Vaida politikai csoportjához tartozó Virgil Potarca is a javaslat ellen szólalt fel, ami a plénum előtt nagy feltűnést és tettszést keltett. Stefan Cioban is a javaslat ellen foglalt állást, majd Raducanu volt közoktatásiügyi miniszter emelkedett szólásra. Raducanu kijelentette, hogy

Maniu Vaida javaslata ellen foglalt állást

Mihalache és a bizottság több tagjának kérésére

Maniu szólalt fel ezután, aki Vaida javaslata ellen beszélt.

— Valóban létezik, — mondotta — egy nemzeti probléma, amelyet a román vezetői elidegenülése okozott. Az iskolában, kereskedelemben és iparban és a szabadfoglalkozási pályákon a kisebbségek számaránya nő. Egyes vidékeken ez az arány eléri a románok számarányát. Ez a helyzet megoldásra készítet és az államnak kötelessége jól megfontolt megoldásokkal segítséget jönni. De Vaida javaslata nem megoldás és azt nem fogadhatom el.

A román elem támogatását és felkarolását nem lehet a kisebbségek üldözésére irányuló akcióra változtatni, mert ez csak a kisebbségek elszigeteléséhez és elkeserítéséhez vezetne.

Egy ilyen akció nem is felel meg a román nép türelmes természetének és az 1919-ben Alba-Tulian proklamált elvek megtagadását jelentené.

„Ne támogassa az állam a gyenge elemeket”

Maniu ezután az erdélyi nemzeti párt múltjából hoz fel érveket álláspontja mellett, majd így folytatta:

Nestor Badea, a nemzeti parasztpárt ifjúsági frakciójának elnöke, rendkívül figyelemreméltó beszédében szólalt fel a javaslat ellen és olykor támadó hangot is vett fel Vaida és csoportjával szemben. Kifejtette Nistor Badea, hogy a haladott román ifjúság a legteljesebb mértékben idegenkedik a hasonló megoldásoktól.

A nemzeti parasztpártot büszkének kell lennie arra, hogy hata mögött az országnak az az ifjúsági tömege áll, mely az országban élő nemzetiségek közötti együttműködés és szolidaritás elvét tüzte ki zászlajára.

A tagadhatatlanul meglévő osztályharc az összes elnyomottak egybefogásának jegyében kell, hogy haladjon és a nemzeti parasztpártnak ebben a kérdésben is az lehet a programja, mint az élet minden más vonatkozásában és pedig, hogy a szolidaritás jegyében szabadítsa fel az elnyomottakat az elnyomók alól. Ezt a harcot csak egy demokratikus párt indíthatja el és az intellektuális pályákra és a polgári foglalkozási ágakban vajdudó ifjúság boldogulásának útja csak ebben az irányban haladhat a teljes felszabadulásig.

minden konstruktív nemzeti pártnak kötelessége a nép szegény rétegeinek az összes lehető pályákon való érvényesülését egyengetni. A leghatározottabban tiltakozik azonban az ellen, hogy ezt az elvet olyan módon alkalmazzák, hogy ugyanakkor más fajtableket kirekesztenek az iskolákból.

Felhívja a jelenlévők figyelmét az iskola szentségének tudására és arra, hogy az évszázadok alatt elnyomott román népet, mint minden más olyan népet, mely idegen uralom béklyóját nyögte, az iskola tartotta fenn

— Az állam támogassa a parasztság fiait. Vigye őket iskolákba, adjon ösztöndíjakat és létesítsen otthonokat a „alkiválasztott elemeknek, de ne támogassa a gyenge elemeket. Az így jófelkészültek azután győzelmes harcot fognak az életben vinni a kisebb ségikkel. Amikor a román elhagyja az iskolát, akkor az állam nyuljon a hóna alá, helyezze el a közszolgálatban és gazdasági vállalatokban.

Ezután Maniu a nemzeti parasztpárt demokratia programjára tért át és kijelentette, hogy nem tartja összeegyeztethetőnek Vaida javaslatait a nemzeti parasztpárti koncepciókkal. Ellenkezőleg, vélemény szerint

támogatni kell a kisebbségeket a kultúrára való törekvéseiben.

A világhosszra való jog a francia forradalom vívmánya és a numerusz klauzusz minden emberi haladásnak ellene szól.

Nem mehetünk Európa elé ilyen programmal

és nem vállalhatjuk ezeket a követeléseket, amelyek

világszerte kompromittált antiszemita agitátorok követelése.

— Mi itt mindnyájan, talán Vaida test-

véremet kivéve, abból a társadalmi rétegből származunk,

amely a demokráciának köszönheti felébredését.

Ha nem lett volna demokrácia, a román nép most éppen egy idegen földön húzná az igát, mint abban az időben, amikor én és Vaida testvérem az erdélyi románok nemzetiségi harcában a demokrácia nevében követeltük jogaikat.

Vaida replikájában kifejti, hogy Maniunak nincs igaza, amikor azt mondta, hogy az iskola elnemzetlenít.

— Maniu, Vlad Aurél, Goga, ami szevedélyeink költője és én magam is magyar iskolákban tanultunk, meg sem nemzetlenítették el bennünket.

Maniu: Ez mellett, szól, mert azért történt, mivel a magyarok elszigeteltek és üldöztek bennünket.

Mihalachenak sem kell a numerus clausus

Mihalache megállapítja, a végrehajtó bizottság egyéges abban, hogy a román elemet fel kell karolni, mert az történelmi okok miatt társadalmi és gazdasági téren inferioris helyzetben van. Egységes Maniuvval abban, hogy

a problémának pozitív és konstruktív megoldás szükséges és nem a kisebbségek üldözése.

A megoldást a nemzeti parasztpárt programjának és ideológiájának megvalósítása fogja meghozni, mert ez a program a parasztság gazdasági felemelését jelenti.

— Az én nemzeti érzéseimet senki nem vonhatja kétségbe — hangsúlyozta a pártelnök. De minden belső érzésem lázadzik az ellen, hogy

a magam nacionalizmusát más népek nacionalizmusának eltiprásával és megálázásával gazdagítsam.

A holnap: az igazságosság és az együttműködés korszaka kell hogy legyen és a nemzeti parasztpárt programja a holnap programja is egyben.

Végül felhívta Vaida figyelmét arra az egyhangúságra, amellyel a numerus valachicus ellen foglalt állást és kérte, hogy javaslatait vegye le napirendről.

Vaida a pártkongresszus elé megy

Vaida hangsúlyozza, hogy nem mond le a probléma általa javasolt megoldásáról és azt a párt országos kongresszusa elé fogja vinni.

A végrehajtó bizottság ezután folytatta munkáját és az éjszaka folyamán fejezetekint megállapította a gazdasági, pénzügyi, valuta és agrárprogram pontjait.

Ma folytatják a bizottság tanácskozásait és végleg megszavazzák a pártprogramot, majd a párt új alapszabályait vitatják meg. Különösen nagy érdeklődés várja ezt a vitát. A Dimineata megjegyzi, hogy a vaidisták annál a pontnál akarnak majd döntő csapást mérni a maniuistákra, azonban kérdéses, hogy a numerus clausus kérdésében szenvedett vereség után nem fognak-e ettől a tervüktől elállani.

A kartellek ellen és választójog a nőknek

Ugyanaz a gyűlés, amely elutasította Vaida numerus clausus javaslatát, kimondta, hogy a kartelleket a párt uralomra jövéte esetén feloszlatták. Maniu javaslataira pedig felvették a pártprogramba a nők választójogát.

— Február 8-án választ Törökország. Ankarából jelentik: A köztársasági elnök manifesztumot tett közzé, mely szerint a február 8-án tartandó törvényhozási választásokon a köztársasági néppárt 16 mandátumot független jelölteknek, elsősorban kisebbségieknek biztosít.

— A hét eseménye. Piccavernek, a világhírű tenoristának megérkezése Clujra, ahol a Román Operában pénteken, február 8-án a Rigolettóban és vasárnap, február 10-én az Alarcosbáiban fog fellépni Jean Athanasiuval, a bucaresti Opera baritonistájával együtt. Már csak néhány jegy kapható a Színházi Iródban (Piata Unirii).

Meghalt dr. Fischer József édesatyja

Vasárnap meghalt Clujon Fischer Hermann nagyszülői földbirtokos hetvenhat éves korában. A megboldogultban Fischer József dr. v. kamarai képviselő, a Zsidó Nemzeti Szövetség elnöke apját vesztette el. Egyike volt Ruzsinszko legérdemesebb zsidóinak. A pozsonyi jesiván papi pályára készült, de felhagyott ezzel a tervével és bérli, majd földbirtokos lett, Isten és a Természet rajongó szerelmese. Zsidó tanokkal és közügyekkel foglalkozó, dolgozó, családjaért élő „bál bájít” volt, és erények tisztalelkű hordozója. Erdemes fejegyezni róla, hogy Tórárt íratott saját használatára és a pergamentről olvastatva napra a Biblia megfelelő heti szakaszát. De nemcsak az Irás szentségére ügyelt, hanem a természet és a természetrajz iránt is nagy érdeklődéssel foglalkozott. Gyermekait modernül nevelte, beléjük plántálva a zsidó néplélek és Cion szeretetét. Dr. Fischer József és Weinberger Nándorné mély és lendületes zsidó aktivitása az apai szellem gyökereiből táplálkozott. Az öregúr néhány héttel ezelőtt gyermekei látogatására Kolozsvárra érkezett, ahol ágyának dőlt és orvosai és gyermekei gondos ápolása ellenére nem lehetett megmenteni az életnek. Temetése hétfőn délelőtt ment végbe nagy részvét mellett a kongresszust hítközösg új temetőjében. A gyászszertartást Rabetz főkéntor vezetésével a hitközségi kórus végezte, amelyen átértett búcsúbeszédet dr. Weinberger Mózes főrabbi tartotta, aki a Kóheleti elgondolást alkalmazta az elhunyt. A beszéd abban a vigasztaló zsidó megállapításban csendült ki, hogy az emberi élet értelme az istenfélelem és a törvények tisztelete, amit az elhunyt Fischer Hermann mindig hűséggel megtartott. Jutalma ennek az életnek az a szellem és munka, amit gyermekei adnak saját generációjuknak. A halottat Fischer József dr. barátai a szertartásteremből vállalkozóknak vitték a nyitott sírig, ahol fia elmondották a Kaddis imát.

KÖZGAZDASÁG

A pénzügyminiszter újabb rendelete az adó- bíróságokról

Elvültek az 1928. évben kivetett büntetések

Bucuresti, február 4. (Az Uj Kelet tud.) A kereskedelmi és iparkamarák a szakmai egyesületek és a pénzügyigazgatóságok kivására a pénzügyminisztérium mint ismeretes február 15-ikéig meghosszabbította az adóvallomások benyújtásának határidejét.

Az adóvallomások benyújtásával kapcsolatban a pénzügyminisztérium magyaráló rendeletet adott ki, amely szerint adóvallomást kell beadni mindazoknak, akik kereskedelmi, ipari vagy egyéb professzionális foglalkozásból származó jövedelemmel rendelkeznek.

Azok a nagyvállalatok, amelyek szabályos könyvelést vezetnek, adóvallomást vezetnek, deklarációikat február végéig adhatják be. A részvénytársaságok adóvallomásainak benyújtási határideje április 31.

Azok az adózók, akiknek adóját a „patenta fixa” szerint állapították meg (kiskereskedők, kisiparosok és kézművesek) csak abban az esetben kell adóvallomásokot benyújtani, ha a patenta fixa szerint eszközölt adókvetések 1935. április elsején lejárnak.

Azok a kiskereskedők és iparosok, akiknek a patenta fixa szerinti adókvetések a jövő évben járnak le, nem kötelesek ebben az évben adóvallomást beadni.

Az ingatlanulajdonosok és fixizetési alkalmazottak nem adnak be adóvallomást csak az esetben, ha jelzőlog vagy egyéb adósságaik vannak, amelyeknek címén az adóalapból levonást kérhetnek.

Az adóvallomást amlál az adóhivatalnál kell beadni, amelynek körletében az adófizető lakik. A jelzőlog terhek címén eszközölendő levonásokkal kapcsolatban az adóvallomást ahhoz az adóhivatalhoz kell benyújtani, amely az adót kivetette.

A pénzügyminisztérium az adókihágások-

ra megállapítandó pénzbüntetéseikkel kapcsolatban a következő intézkedéseket adta ki:

A fizetések helytelen vagy téves megállapítása alkalmával az adóbüntetést az adótörvény 115-ik cikkének második bekezdése szerint kell megállapítani, olyképpen, hogy az eltitkolt adóhoz hozzáadandó a törvényben előírt pénzbüntetés. Ez a pénzbüntetés minimálisan 5000 lej, amely az esetben alkalmazandó, ha kisebb kihágások esetén a pénzbüntetés összege nem éri el az 5000 lejt.

A fixizetést utáni adóval kapcsolatban

egyébként a pénzügyminisztérium úgy intézkedik, hogy a pénzbüntetést és az eltitkolt adót a vállalati vezetők kötelesek fizetni.

A tőkekamatadó eltitkolása esetén a törvényben előírt pénzbüntetést a pénzügyminiszter utasítása szerint közösen a hitelező és az adós viseli.

A pénzügyminisztériumnak ez a rendelkezése ellentétben áll a bucuresti táblának 192-1934. számú döntésével, amely kimondja, hogy a tőkekamat adó kizárólag a hitelezőt terheli.

Az esetben, ha az adózó régebbi törvények alapján teljes házádomentességet ka-

pott, amelyet a későbbi törvények megszüntettek a szerzett jog érvényében tartandó és adó nemfizetése miatt az ilyen háztulajdonosokkal szemben kihágási jegyzőkönyv nem vehető fel.

Az 1928. évre bezárólag vonatkozó adóköteles jövedelmek elévültek, ha időközben pontos keltezési okiratot nem állítottak ki, hogy a pénzügyi hatóságok vizsgálatot indítottak, ami az elévülést megszakítja. Ezért kihágási jegyzőkönyv ilyen jövedelmekről nem vehető fel. A kihágási jegyzőkönyv csak a pénzügyminisztérium jóváhagyása után közzétehető a félel.

Három estén Clujon marad még Sidy Thal és társulata

A három előadási leszállított helyárrakkal tartják meg

Az a frenetikus siker, amelynek jegyében a cernauti jiddis színtársulat előadásait tartja, méltó elismerése a nagyszzerű jiddis primadonna, Sidy Thal teljesítményének. Szíly Thal a közönség olyan tüntető lelkesedéssel

ünnepi, ami még nagyon kevés primadonnának jutott ki a kényes izlésű clujai publikum részéről. De részt kér ebből a sikerből a művész jókúlszejű és széphangu partnere, Teffner Adolf is, Sadigursky, a nagyszzerű

kemikus és a kitünő zenekar, amely a nagy és megindító jiddis melódik interpretálásával férékzött a közönség szívéhez.

A nagy siker bizonyította, hogy estéről estére csoportosan távoznak az emberek a kasszától, ahol már nem tudtak jegyeket kapni. Eppen ezért a színtársulat úgy döntött, hogy további három előadással meghosszabbítja cluj vendégjátékát. De hogy az előadásokat az egész zsidó tömeg számára hozzáférhetővé tegye, lényegesen leszállított helyárrakkal jászik a további három előadásra keresztül. A helyárrakat 11 lejtől 41 lejig állapította meg erre a három előadásra és így a közönség minden rétege gyönyörködni fog az elragadóan bájos primadonna művészetében.

A három olcsó helyáras előadás alatt repertoárjának legszebb darabjait fogja a jiddis színtársulat bemutatni. Elsőnek kedden este a Schikerte kerül színpadra, melyben Sidy Thal a zsidó melodramának minden szépségét és erejét be tudja mutatni. Ebben a szerepben bizonyára azok is meg fogják nézni, akik már látták a művésznőnek ezt az alakítását.

Szerdán a jiddis operettirodalom legszebb darabját, a Zipke Feiert mutatja be a társulat, melyben — nemzetközi megállapítás szerint — Sidy Thal az összes élő jiddis színésznők között a legnagyobb alakítást nyújtotta. Ez az operett először kerül bemutatásra Clujon. Csütörtökön este közkívárra A Harz vos benkt c. melodramát adják elő, amelynek színrehozását a közönség köréből nagyon sokan kérték az igazgató-ságtól.

Magyar Színház

A cernauti zsidó városi színház társulata, erdélyi turnéját befejezve, még négy előadást tart Clujon, a népszerű ADOLF TEFFNER irányítása mellett, és a világhírű színművész: SIDY THAL közreműködésével

SIDY THAL

A három utolsó előadás leszállított helyárrakkal

Február 5 Kedd Este 9 órakor:	a világsikerű Schikerte operette 11-41 lejes helyárrakkal
Február 6 Szerda Este 9 órakor:	Kolozsváron először Zipke Feiert nagyoperett 11-41 lejes helyárrakkal
Február 7 Csütörtök Este 9 órakor:	A legmegindítóbb operett: A Harz vos benkt 11-41 lejes helyárrakkal

Főrendező: B. Sadigursky Művészeti igazgató: B. Lidin.
Saját zsidó jazz-zenekar B. Segall vezényletével.
Jegyek naponta a színház pénztáránál.

Az előadások pontosan este 9 órakor kezdődnek. Eppen ezért kéri a társulat a közönséget, hogy pontosan jelenjék meg az előadásokon.

Die Komédiántin Bár Micve

Sidy Thal felépései a Magyar Színházban

Vasárnap délután is roskadásig megtelt a cluj színház nézőtere, hogy a Komédiántin című, jiddis operett harmadik bemutatása alkalmával meleg ovációkban részesítse a kitünő jiddis színészeket, különösen Sidy Thal és Adolf Teffnert, ezt a két kiváló színészt, akik ötleteikkel, temperamentumukkal, közvelen játékművészetükkel valóssággal magukkal ragadják a nézőt. A fordulatos, kitünő slágerekkel fűszerezett operett minden szereplőt, a kitünő színészrendező Szadigurskit, a Lidin házaspárt, Szegall karmestert, Szadigurskint, Fachler és Goldenbergné művésznőket hosszas és lelkes ovációban részesítette a nagyszámu közönség.

Vasárnap este a Bármicvét játszották a jiddisek. Az amerikai operett meséje a következő: A jólétes élő lengyelországi zsidó család, a nagyszülőök és két unokájuk ünnepre készülődnek. A fiunoka (Sidy Thal) bármicvéjére. Erre az ünnepi alkalomra hazatér az amerikai édesanya is, aki időközben megházasodott, miután 10 éve elhunyt, hogy első felesége, két gyermekének anyja egy hajószerecsétség következtében meghalt. A mostoha asszony magával hozta barátját is, akit úgy mutatott be férjének, mint testvérbátyját. Az idegen asszony megjelenése szomorúságot okoz a családnak. Közben a nagypapa megtudja, hogy fiának első felesége nem halt meg, hanem azon az emlékezetes hajószerecsétségkor megmenekült. Szanatóriumba szállították. A szerecsétség következtében elvesztette emlékezőtehetségét és csak most nyerte vissza a tíz év eltelté után. Most hazajött egészségesen, régi otthonába, éppen fiának bármicve ünnepére. Óriási bonyodalom keletkezik, míg kiderül, hogy a második feleség — szelhámosnő, aki csak pénzt akar. Kiadják az utját, a második feleség régi helyére jut és — szent béke. Sidy Thal, a (Bármicve) 13 éves. A kistü színpadon egészen új oldaláról mutatkozott be. Végelentül bájosan, magával ragadó temperamentummal játszott a szerepét. A sokoldalú, egészen kivételes tehetségű művész a rálló fűszerepben brillirozott. Számtalan nyíltzini tapsot kapott és slágerszámaikat többször meg kellett ismételnie.

A fordulatos, minvégig izgalmas cselekmény keretében sok kitünő kiszólás jut a házitánító kántor (Adolf Teffner) szereplőjének, amelyet állandóan harsogó kacagás kísért. A nagyszámu közönség száma nem akaró tapsal honorálta a kitünő jiddis színészeket. (a. h.)

HÍRDETÉS AZ OZLET LELKE: HIRDESSZEN AZ UJ KELETBEN

Benősülne!

szimpátia esetén, minden információt kibíró 47 éves izr., nőlen, egyetemi végzettségű, 300.000 lej vagyonnal, nagyobb solvens vállalatba. Közvetítő kizárva. Hozzátarozók levelét „Elhatározás” jelíggel a kiadóba kérem.

Do főpo szabás m

Széles utak és p

Bucuresti, február 4. A városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Donescu, az új primár központi tervet, amely a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Az idén megtörtént a városi tanács elnöke, a főváros központjában emelkednek 7-8, sőt 9 méter magas utak.

Donescu bucuresti főpolgármester nagyszabásu tervei a főváros modernizálására

Széles utak és parkok fogják keresztül-hasul szántani Bucurestii

Bucuresti, február 4. A pénz elértéktelenségétől félnek az emberek — tehát építenek. A főváros központjában egymásután emelkednek 7—8, sőt 9—10 emeletes felkőrcsokolók.

Az idén megtörtént az, ami ritkán fordul elő: télen sem szünetelt az építkezés. De nemcsak a központ épül. Kifelé is egyre gyorsabb tempóban terjed az építkezés és a város vezetőségének nem kis gondot okoznak az új aszfaltozási és csatornázási költségek.

Donescu, az új primár — aki minden tekintetben méltó utódja akar lenni Dobrescunak — feltette magában, hogy eltünteti Bucurestiből a perifériákat, az úgynevezett „máhabál“-kat, ahol ma is petróleum-lámpákkal világítanak, vedres kutakból merítik a vizet, esős időben pedig tengelyig süppednek a sárba a kocsik.

Donescu nagy terveket szövöget. Ha ezeknek a terveknek a végrehajtásában az állam is segítségére lesz, úgy Bucuresti rövidesen méltó riválisa lesz a nagy nyugati metropolisoknak.

A polgármestert elsősorban széles utakat és parkokat akar építeni a belvárosban. Bucurestinek nem elég a Cismigiu és Károly-park. Hogy egészséges levegőhöz jusson és a tikkasztó nyár elviselhető legyen, a városi keresztül-hasul minél több parknak kell tartania. Parkok, strandok, széles utak — ezek Bucuresti városának közkövetelményei a mai zsúfolt forgalom megkönnyítésére.

Hatalmas terv valósul meg a Dambovita nevű patak betakarásával. Ez a büzlő, szeszviz, mely éppen a város szívében szeltek keresztül, szegénye volt eddig Bucurestinek. Partjain szemétdombok éktelenedtek,

valóságos nyitott szennyesatorna volt, mely kettébe vágta a fővárost.

E szegényfolttól szabadítja meg Donescu főpolgármester a fővárost, amikor betonlappal takarja le ezt a csatornát. Nagy költséggel jár ez a munka, de megéri. A munkálatok már megkezdődtek. Hetek óta munkások százai dolgoznak a Dambovitánál. Egyelőre csak a Nagypiacról a Mária királynő utig takarják be a patakot, de már ez is új, hatalmas bulvárd megnyitását teszi lehetővé.

A mai Dambovita fölött fog elhúzódni rövidesen Bucuresti egyik legszebb és legszélesebb utvonala: a Dambovita-bulvárd. Két oldalán monumentális épületek övezik. Mire elkészül az út, készen lesz a régóta tervbe vett, 20 emeletes kulturpalota is. A rozoga vityilók, barakok és omladozó, régi házak helyén Bucuresti legszebb része fog állni.

Donescu másik nagy terve, mellyel polgármesteri működését szeretné megörökíteni: a Coltei-bulvárd kiépítése. Arról van szó, hogy a Bratianu-bulvárdot összekötnék a Mária királynő uttal. Ez azonban egy egész városrésznek a lebontását követeli. A lebontandó városrész rozoga, ócska házakból áll, melyek a főváros legforgalmasabb centrumába ékeltek be magukat és a köztük kanyaruló, szűk síkatorokon Bucuresti legnagyobb forgalma zsúfolódik össze.

A Coltei-bulvárd kiépítése — mely maga után vonná a mai nagypiac elköltöztetését s helyén egy új épülne — egészen új perspektívákat nyitna meg Bucuresti fejlődésében és megoldaná a fővárosi forgalom lebonyolításának egyre komplikáltabb problémáját is.

A párizsi rendőrprelektura megállapítása szerint az orvostanhallgatók tüntetése nem irányult az idegen diákok ellen

A diákszövetség elnökének nyilatkozata

Párizs, február 4. (Rador.) A rendőrprelektura az idegen orvosok elleni tüntetésekkel kapcsolatban megállapítja, hogy a diáktüntetéseknek nem volt olyan jellegük, mintha az idegen diákok ellen irányultak volna. A diákszövetség elnöke a kérdéssel kapcsolatban a következő nyilatkozatot

tette: Nem viseltünk antipátiával a mi egyeteminkre beiratkozott idegen hallgatókkal szemben, mi csak azt kívánjuk, hogy az orvosi pályán való elhelyezkedést szabályozzák a tulkapások megakadályozása végett.

Egy északafrikai francia gyarmatvárosban súlyos zsidóellenes zavargások voltak

A tömeg zsidó kereskedésekben fosztogatott. Két halott, öt súlyos sebesült

Párizs, február 4. Szombat éjjel súlyos természetű zsidóellenes zavargások voltak a francia gyarmatterülethez tartozó északafrikai Setifben, amelynek két halottja és öt súlyos sebesültje van, köztük három rendőrtisztviselő. A tüntetők öt kávéházat támadtak meg, amelyek közül kétőnek a berendezését teljesen szétrombolták. Az incidens egy nyilvános házban keletkezett, ahol több benszülött, köztük egy részeg katona, megtámadtak egy rendőrt, aki csendre intette őket. A rendőrt súlyosan megsebesítették, mire több rendőr beavatkozott, de azokat is elverték. A városban az

a hír terjedt el vészes gyorsasággal, hogy rituális gyilkosságot követtek el és pedig egy gyalogos katonát megölt volna egy zsidó ügynök. A lakosság erre megtámadta a zsidók üzleteit. A katonai és polgári hatóságok gyors és energikus közbelépésének köszönhető, hogy sikerült szétoszlatni a támadókat és helyreállítani a rendet.

A zavargások tehát nem Párizsban voltak, mint azt egy helybeli delután lap közölte, hanem egy északafrikai városban. A zavargásokról szóló hír csupán párizsi keltezésű s valószínűleg ez tévesztette meg lap társunkat.

Milyen feltételek mellett vállalná Iorga a miniszterelnökséget

Teljhatalmat követel a miniszterelnök számára

Bucuresti, február 4. Az utóbbi napok politikai eseményei sok találgatásra adtak alkalmat és így terjedt el annak a híre is, hogy a liberális kormány távozása esetén újra Iorga professzort bíznák meg kormányalakítással. Iorga, aki most öthetes külföldi utra indul, elutazása előtt beszédet tartott a nemzeti demokrata párt által számára rendezett banketten. Beszédjében meghatározta Iorga, hogy milyen feltételek mellett vállalna kormányalakítást.

Előjáróban azt mondta el Iorga, hogy a Vaida-kormány alatt szerény befolyásával a liberálist párt kormányhozása mellett kardoskodott. A nemzeti parasztpárt zavaros kormányzási módúai miatt áldásnak tartotta, hogy a liberálisok, a régen kipróbált államférfiak kerüljenek kormányra és bármennyire is rokonszenvesnek tartotta Bratianu Gheorghet, ezek a megfontolások az öliberális párt mellett való állásfoglalásra készítették.

A jelenlegi helyzetet tanulmányozva, a nemzeti parasztpárban feltámadt úgynevezett alkotmányos irányzat ellen kelt ki Iorga és tiltakozik az ellen, hogy egyesek a korona lábáig menjenek a küzdelemben. Majd kijelentette, hogy amennyiben a szálíngozó hírekre reflektálni kell — ha mindenütt keringenek ezek a hírek, természetesen eljutottak Valeni de Muntea is — úgy hát készségesen megmondja, hogy milyen feltételekkel vállalná a kormányzást, bár nem tulságosan vágyik erre a bábérra. Kifejezetten veszedelmesnek tartja, hogy a mai időkben a reszortminiszterek saját koncepcióik szerint kormányozzanak. Minden felelősség a kormányelnök kezébe kell, hogy koncentráliódjék, akinek teljes joga legyen az ügyek irányításában.

A gazdasági élet reorganizálását tartja legelsősorban fontosnak. Kijelentette, hogy meg van elégedve Antonescunak pénz-

ügyminiszterre való kinevezésével és szeretné, ha öthetes utja után is a liberális pártot látná kormányon. A köztisztviselők rendszeres fizetését követeli és hogy házastársak közül csak egynek lehessen állami hivatala. Végül kijelenti, hogy ő és párta, mely tulajdonképpen a párteletlenség elvét vallja, mindenkor a korona rendelkezésére áll az ország életének irányítására.

Kereskedők figyelmébe. A Kereskedő Tanács (Statul Negustoresc) felhívja a kereskedő-kartársak figyelmét, hogy amennyiben eddig nem tették volna meg, feltétlenül adják be adóvallomásaikat a 4-es számú íven, tehát azok is, akik eddig a patenta fixa alapján voltak megadóztatva. Az adókiegészítés előtt a pénzügyi közegek, a pénzügyminiszter utasítása folytán, a kereskedőket és iparosokat fel fogják keresni és az üzleti forgalom, áruaktár, üzletbér, stb. tekintetében felvilágosításokat fognak kérni, tehát a törvényben előírt könyveknek, számláknak, stb. teljes rendben kell lenniük. A kiskereskedők vallomásaikat február 15-ig adhatják be. Ugynezen időpontig a már beadottak kiegészíthetők vagy újjal cserélhetők ki. A Statul Negustoresc felvilágosítja a kereskedőket, hogy a nemzeti munka védelmi törvény alapján kért kimutatást minden kereskedő köteles kiállítani, akiknek alkalmazottja van, akkor is, ha csak tanulója vagy szolgálója van. Kereskedők a C mintájú kimutatást állítják ki és két példányban közvetlenül a kereskedelmi és ipari minisztériumhoz küldendők be Bucurestibe. Nyomatványok papirkereskedésben kaphatók. Ezek beküldési határideje február 10-e. Információkkal szolgál az egyesület titkársága.

A gyermek kincs! Ápoljuk „HÖFER” hintőporral

Aláírták az olasz-osztrák kulturális egyezményt

Rómában osztrák, Bécsben olasz kulturális egyezményeket állítanak fel

Róma, február 4. (Rador.) Szombaton a római Veneziában Mussolini és Pertner rák közoktatásügyi államtitkár aláírta az olasz-osztrák kulturális egyezményt. Az egyezmény értelmében Rómában osztrák és Bécsben olasz kulturális intézeteket állítanak fel, az illető országok történelmi és természeti ismereteinek terjesztésére katedrális létesítenek a két állam fővárosainak

egyetemein, tanárokat és tanulókat cserélnék egymással, kirándulásokat rendeznek és a kultúrával kapcsolatos cikkek vámmilletékeit leszállítják.

Pertner és Mussolini hangsúlyozták, az egyezmény fontosságát, amely feljuttítja az Olaszország és Ausztria között fennálló szellemi kapcsolatokat és példát akar mutatni más országoknak is.

Antonescu pénzügyminisztert beiktatták hivatalába

Antonescu a pénzügyminiszteri tisztviselőknek kijelentette, sajnálja, hogy el kellett foglalja Slavescu helyét

Bucuresti, február 4. Ma délelőtt 11 órakor a pénzügyminisztériumban megtörtént Antonescu miniszter beiktatása. A főtisztviselőknek Slavescu lemondott miniszter elmondott rá azokra a nehéz körülményekre, amelyek között 13 hónapig vezette a minisztérium ügyeit, köszönetet mond a tisztviselőknek kifejtett munkájukért, valamint a színtén kivált államtitkárnak is.

Bognescu, a minisztérium egyik főtisztviselője válaszolt társai nevében. Méltatta a lemondott miniszter érdemeit, azt, hogy sikerült neki 5 milliárdal csökkenteni a külföldi kupónokban lévő adósságainkat, valamint a majdnem minden térrénumon elért megtakarításait.

Mitita Constantinescu államtitkár fejezte

ki köszönetét Slavescunak, majd Victor Antonescu szövege fel. Hangsúlyozta, hogy teljesen tudatában van, milyen nehéz munkát vállalt magára, de reméli, hogy megkapja a tisztviselőktől a kellő támogatást. Sajnálja, hogy Slavescu eltávozik a minisztérium éléről, politikáját nem kell félbeszakítani. Hogyha a pártfegyelen nem kényszerített volna, úgy nem fogadtam volna el a minisztérium vezetését és hagytam volna Slavescut tovább dolgozni, mert ő a kiváló szakértője a gazdasági és pénzügyi problémáknak. Sajnálatomra el kellett az ő helyét foglalnom, ami nem könnyű feladat az én koromban, remélem azonban munkatársaimmal Constantinescunak, Neaguval és Lazea-
nuval jó munkát fogunk végezni.

